

SUN'IY INTELEKTNING TA'LIM JARAYONIGA TA'SIRI

Akbarova Yoqutxon Ravshanbek qizi

O'zbekiston tumani 1-son politexnikumi Maxsus fan o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim jarayoniga ta'siri, ularning imkoniyatlari va afzalliklari haqida so'z yuritiladi. AI asosidagi tizimlarning o'qitish jarayonini avtomatlashtirish, individual yondashuvni ta'minlash, test va baholash tizimlarini takomillashtirishdagi o'rni tahlil qilinadi. Tadqiqotda shuningdek, AI texnologiyalarini ta'lim muassasalarida samarali joriy etish bo'yicha tavsiyalar keltirilgan.*

Kalit so'zlar: *sun'iy intellekt, ta'lim, raqamli texnologiya, avtomatlashtirish, o'qitish samaradorligi.*

KIRISH

So'nggi yillarda sun'iy intellekt (SI yoki AI — Artificial Intelligence) texnologiyalari hayotning barcha sohalariga kirib kelmoqda. Ta'lim tizimi ham bundan mustasno emas. Raqamli o'qitish, onlayn kurslar, avtomatlashtirilgan test tizimlari, virtual yordamchilar va tahliliy platformalar sun'iy intellekt imkoniyatlaridan foydalanmoqda. Sun'iy intellekt o'qituvchi faoliyatini to'liq almashtirmasa-da, ta'lim jarayonini sezilarli darajada yengillashtiradi, shaxsiy yondashuvni kuchaytiradi va o'quvchilar bilimini aniq tahlil qilish imkonini beradi.

Asosiy qism

1. Sun'iy intellekt tushunchasi

Sun'iy intellekt — bu inson tafakkuri va xatti-harakatlarini taqlid qiluvchi dasturiy tizimlar majmuasi bo'lib, u mustaqil qaror qabul qilish, o'rganish va tahlil qilish imkoniga ega. AI texnologiyalari mashinaviy o'rganish (machine learning), neyron tarmoqlar, tabiiy tilni qayta ishlash (NLP) va ma'lumotlarni tahlil qilish (data analysis) kabi yo'nalishlarni o'z ichiga oladi.

2. Ta'limda sun'iy intellektning asosiy qo'llanilish yo'nalishlari

Sun'iy intellekt ta'lim tizimida quyidagi asosiy yo'nalishlarda qo'llaniladi:

- Adaptiv o'qitish tizimlari – o'quvchining bilim darajasiga qarab dars mazmunini avtomatik moslashtiradi (masalan, Duolingo, Coursera, Khan Academy).

- Avtomatlashtirilgan baholash – test va yozma ishlarni AI yordamida tez va aniq baholash.

- Virtual o'qituvchi va yordamchilar – ChatGPT, Google Bard kabi tizimlar o'quvchilarga mustaqil o'rganishda yordam beradi.

- Ma'lumotlar tahlili – o'quv jarayonidagi statistik ma'lumotlarni tahlil qilib, o'qituvchiga qaror qabul qilishda yordam beradi.

- Ta'limni shaxsiylashtirish – har bir o'quvchi uchun individual dastur va topshiriqlarni yaratish imkoniyati.

3. Sun'iy intellektning ta'lim samaradorligiga ta'siri

Sun'iy intellekt ta'lim sifatini oshiradi, o'qituvchining vaqtini tejaydi va o'quvchilar bilimni chuqur tahlil qiladi. Masalan, AI yordamida o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi, xatoliklar soni va o'rganish tezligi avtomatik aniqlanadi. Shuningdek, o'quvchilar qiziqishiga mos materiallar tavsiya etilib, ularning o'rganish motivatsiyasi ortadi.

4. Sun'iy intellektni joriy etishdagi muammolar

- Texnik infratuzilmaning yetarli emasligi;
- O'qituvchilarning AI texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalarining sustligi;
- Ma'lumotlar xavfsizligi va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish muammolari;
- O'zbek tilidagi AI platformalarining yetishmasligi.

5. Tavsiyalar

- O'qituvchilarni AI texnologiyalaridan foydalanishga o'qitish kurslarini tashkil etish;
- O'zbek tilida sun'iy intellekt asosidagi ta'lim dasturlarini ishlab chiqish;
- AI yordamida baholash va individual yondashuv tizimlarini joriy etish;
- Ta'limdagi axborot xavfsizligi siyosatini kuchaytirish.

Xulosa

Sun'iy intellekt ta'lim jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqmoqda. U o'qituvchining yukini yengillashtiradi, o'quvchilarga esa shaxsiylashtirilgan o'qitish imkonini yaratadi.

Kelgusida O'zbekiston ta'lim tizimida AI texnologiyalarini keng joriy etish orqali o'qitish sifatini oshirish va raqamli ta'limni rivojlantirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov A., Raqamli ta'lim texnologiyalari asoslari, Toshkent, 2023.
2. Oxford University Press, Artificial Intelligence in Education, London, 2021.
3. UNESCO Report, AI and the Future of Learning, 2022.
4. www.unesco.org
5. www.sciencedirect.com